

4 regio maastricht-heuvelland

dinsdag 28 november 2023 > delimburger.nl

Na twee succesvolle edities krijgt de beurs van de stichting Aardewerk Erfgoed Maastricht komend weekeinde een derde. Met wederom een bijzondere rol voor het 'ondergeschoven kindje' van de Maastrichtse aardewerkindustrie. Er zijn een bescheiden expo over de pogingen het archief van JEMA te redden en een korte film van fotograaf Aron Nijs.

Céline Huits, Andrea Peeters en Hans Kessen ordenen het JEMA-archief in een loods aan de Sandersweg in Maastricht. Foto: SHARRY HEUTS

KERAMISCH ATELIER

Aardewerkbeurs op weg een Maastrichtse traditie te worden: expo over JEMA-archief

MAASTRICHT

DOOR ANNELIES HENDRIKX

In een loods aan de Maastrichtse Sandersweg worstelen archivaris Andrea Peeters en medewerker Céline Huits van het Sociaal Historisch Centrum Limburg (SHCL) zich samen met vrijwilliger Hans Kessen langzaam maar zeker door een enorme puinhoop heen. Het archief van het vlakbij gelegen keramisch atelier JEMA. Dat ruim veertig jaar heeft liggen te verstoffen en gedeeltelijk zelfs is vergaan. „Zonder hulp van Hans had ik dit nooit gekund”, zegt Peeters. „Sommige orders kreeg ik gewoon echt letterlijk niet open.”

Geordend en zuurvrij

Inmiddels zijn de stukken geordend en beschreven. De archiefstukken zijn verpakt in zuurvrije omslagen; informatie betreffende het personeel en de export. JEMAS keramiek ging de hele wereld over: Australië, Zuid-Afrika, het Caribisch gebied, Amerika, Zuid-Amerika en uiteraard ook naar diverse Europese landen. Beeldjes van katten, honden, pinguïns, olifanten en vogeltjes, vazen, borden en spaarvarkens. Een belangrijk archief, dat het Sociaal Historisch Centrum graag wil overnemen. „Het SHCL beheert immers ook de archieven van de aardewerkfabrieken Sphinx en Société Céramique”, zegt Peeters. „Maar in deze staat kan dat niet. Het moet allemaal bladzijde voor bladzijde worden schoongemaakt, met de hand. Daar zijn gespecialiseerde bedrijven voor, maar die kosten geld

en dat kan niet uit het reguliere budget van het SHCL betaald worden.” Dus is nu het plan om delen van het archief te laten adopteren door mensen die JEMA een warm hart toedragen. „De naam van deze adoptanten wordt dan vermeld in de inventaris van het archief, analoge en digitaal. Want we willen het natuurlijk graag ook digitaliseren.” Peeters schat hier minimaal 2500 euro voor nodig te hebben. „Een niet-behandeld archief kunnen wij niet overnemen. Daar zitten schimmels in en bestjes; voordat je het weet wordt de rest van onze archieven daar ook mee besmet.”

Op de keramiekbeurs is in een aantal vitrines te zien hoe het werk aan het archief in grote lijnen verloopt. Hier in de loods op Belvédère liggen ook halfvergaane dossiermappen, die duidelijk niet meer te redden zijn. „Ik denk dat we ongeveer de helft kunnen gebruiken.” De vader van Hans Kessen werkte bij JEMA, vandaar dat hij verkocht is aan alles wat met het fabriekje te maken heeft. Hij heeft zich als vrijwilliger opgevoerd om het archief mee door te pluizen. „Mijn vader, die niet meer leeft, was modelleur. In de hoogtijdagen in de jaren vijftig en zestig werkten er veertig tot vijftig mensen bij JEMA.”

Mislukte investering

Mukhi. Modelleers, beeldengieters, vormengieters, beeldhouwers, spuiters, garneerders, beeldenschijders, overisten en vormpoetsers, blijkt uit het archief. In de circa veertig jaar dat JEMA heeft bestaan, hebben er in totaal rond de

550 mensen gewerkt, weet Kessen. In de jaren zeventig sloot het fabriekje de deuren na een totaal mislukte investering in Amerika. „Het is net alsof ze toen gewoon de deur achter zich hebben dichtgetrokken en er nooit meer zijn geweest”, verbaast fotograaf Aron Nijs zich nog steeds. „Er stonden nog koffiekopjes met het lepelje erin en lege flesjes.” Plus een schat aan aardewerk, zoals oud-burgemeester Gerd Leers zo'n drie jaar geleden ontdekte.

Gruzelementen

Nijs werd door Leers meteen uitgenodigd om te komen kijken en legde kleine stillevens in het oude fabriekje vast met zijn camera. Dat kopje,

“

Een niet-behandeld archief kunnen wij niet overnemen. Daar zitten schimmels en bestjes in; voordat je het weet, wordt de rest van onze archieven daar ook mee besmet.

Andrea Peeters, Sociaal Historisch Centrum Limburg

Zo werd het JEMA-archief begin dit jaar aangetroffen.

bijvoorbeeld, en een hoogje gruzelementen van aardewerk. Dertig van zijn foto's heeft hij verwerkt tot een korte film. Een bevriende componist, Ralf Groenewald, zette er muziek onder die „er echt één geheel van maakt”, zegt Nijs. „Einaudachtig pianospel. Echt fantastisch.” De korte film *Stilleven*, die dus bestaat uit foto's, is tijdens de beurs, waarop verzamelaars van Maastrichtse aardewerk delen van hun collecties te koop aanbieden, doorlopend te zien in het filmaaltje van Bureau Europa.

Amper belangstelling

Intussen staan in het oude hoekegelegen keramisch atelier van JEMA nog altijd talloze half-fabricaten, moedermallen en productiemallen, waar nog een bestemming voor wordt gezocht, vertelt Huub Brandts van de stichting Aardewerk Erfgoed Maastricht. Voor haar winkeltje in Entre Deux laat de stichting af en toe met de bestaande malen nieuwe beeldjes maken door een keramist, maar voor verre weg de meeste spullen is amper belangstelling. De beeldjes die hier nog staan, vallen uit elkaar bij de eerste aanraking. Brandts vreest dat de hele inventaris verdwijnt met de verwachte sloop van het vervallen fabriekje.

In de Toonzaal van Bureau Europa aan de Boschdreef 11.2 en 3 december van 12.00 tot 17.00 uur Maastrichtse aardewerk te koop, niet alleen van JEMA maar ook van onder meer Sphinx, Mossa, Petrus Ragouten Société Céramique Deentreeprinsbedrags 3 euro.